

Datum raadsvergadering:	29 januari 2014	Agenda nr.:	(in te vullen door griffie)
Portefeuillehouder:	Jongmans	Registratiecode:	(in te vullen door griffie)
Onderwerp:	Roosendaal stad van de menselijke maat		

Aan de raad van de gemeente Roosendaal

Voorstel

Gemeenten staan aan de vooravond van drie grote transformaties: de decentralisatie van de jeugdzorg, decentralisatie van de AWBZ-functies dagbesteding en begeleiding en de introductie van de Participatiewet. Deze ontwikkelingen komen niet uit de lucht vallen. De bestaande stelsels dreigen vast te lopen. De huidige wijze van indiceren, verantwoorden en bekostigen heeft geleid tot fragmentatie, medicalisering, institutionalisering en jaarlijks stijgende kosten. Door de vergrijzing lopen de kosten nog verder op. Het bestaande stelsel is op korte termijn financieel niet langer houdbaar. Zowel de kwaliteit als de toegankelijkheid voor burgers en de betaalbaarheid van het systeem staan hierdoor onder druk.

Deze transformaties zijn een forse uitdaging voor gemeenten, maar bieden tegelijkertijd grote kansen. Er ligt een kans om een nieuw stelsel te bouwen dat minder versnipperd en bureaucratisch is en dat uitgaat van wat mensen (en hun omgeving) zelf nog kunnen, in plaats van claimbare rechten op strak omliggende vormen van zorg.

Wij stellen u voor om de volgende uitgangspunten vast te leggen voor de inrichting van het nieuwe stelsel:

1. Kies als gemeente voor de rol van beleidsregisseur.
2. Stuur op basis van maatschappelijke doelstellingen.
3. Kies bij de verdere implementatie van het 'nieuwe stelsel' voor maximale wendbaarheid.
4. Organiseer vanuit het principe 'klein binnen groot'.
5. Stel vast dat iedereen recht heeft op een ongelijke behandeling.
6. Experimenteer, leer en ontwikkel!

Aanleiding

Op 6 februari 2013 heeft de gemeenteraad de motie integrale aanpak decentralisaties aangenomen. In deze motie draagt de raad het college op dat "ten behoeve van een optimaal vorm te geven aanpak van de opgaven op het gebied van het sociale domein, de gemeenteraad voor 1 januari 2014, een kaderstellend voorstel aangeboden wordt waar, voor de aanpak van de 3 decentralisaties (AWBZ, Jeugdzorg en Participatiewet), integraliteit en het werken vanuit één perspectief leidende principes zijn".

Kader

Directe aanleiding is de motie integrale aanpak decentralisaties.

Motivering / toelichting

De zorgplicht van de gemeente verandert in 'zorgen dat' in plaats van 'zorgen voor'. Het 'zorgen voor' laten we zo veel als mogelijk over aan onze partners. Waar "zorg op maat" het voornaamste doel en leren en ontwikkelen de voornaamste aanpak zijn, past verantwoord op basis van bereikte effecten voor de bewoners en op basis van wat er geleerd en ontwikkeld is.

Wat is dan de rol van de lokale overheid nog? Zeker als we zoveel mogelijk vrijheid en ruimte willen neerleggen bij onze maatschappelijk partners. Die ruimte kon wel eens gebaat zijn bij een instantie die uitwassen voorkomt, spelregels bewaakt, ingrijpt als spelers 'vals spelen' en wanneer uitval dreigt. De overheid kan zich terugtrekken op sommige gebieden, maar doet dat altijd in het besef dat ze in de participatiesamenleving de enige instantie is die democratisch gelegitimeerd en gecontroleerd functioneert. De enige instantie ook, die als het erop aankomt, doorzettingsmacht mag gebruiken.

De participatiesamenleving pakt steeds meer op en de rol van de overheid verschuift steeds meer van "zelf doen" naar "faciliteren". Beide ontwikkelingen doen zich gelijktijdig voor en versterken elkaar. Dat

maakt dat de komende jaren een grote verschuiving plaatsvindt van overheid naar samenleving, naar gemeenschappen. Hoe ver die verschuiving zal gaan, valt momenteel niet te voorspellen.

Duidelijk is wel dat de lokale overheid zich steeds minder met de hoe vraag gaat bezighouden. Daarentegen moet de overheid steeds vaker 'het waarden debat' gaan voeren. Welke stad willen wij zijn, wat vinden wij acceptabel, welke waarden omarmen wij? Deze waarden zijn vaak abstracter en minder concreet dan de werkelijke uitvoering maar bieden wel de richting voor de maatschappelijke partners om hun werk te doen.

In dit voorstel zijn voor de kaderstelling van de inrichting van het nieuwe stelsel van de drie decentralisaties de belangrijkste keuzemogelijkheden geschetst. Wij stellen u het volgende voor.

1. Kies als gemeente voor de rol van beleidsregisseur.

Zoals beschreven is de rol van de gemeente wezenlijk veranderd. Op basis van macht en geld stelde de overheid vroeger de regels en verdeelde zij het geld. Inmiddels is het openbaar bestuur sterk veranderd, is de decentralisatie van middelen en verantwoordelijkheden doorgevoerd en heeft de marktwerking intrede gedaan. Burgers gedragen zich anders ten opzichte van de overheid. De directe invloed van de gemeente loopt niet meer langs de weg van hiërarchie en geld. De gemeente neemt positie op basis van haar faciliterende en regisserende rol, vertrouwend op de expertise van haar partners.

2. Stuur op basis van maatschappelijke doelstellingen en effecten.

Beleid vormt een bewuste grondslag voor het doelmatig oplossen van complexe maatschappelijke problemen. Het is het hanteerbaar maken van problemen en uitvoerbaar maken van oplossingen. Op basis van beleid zijn er duidelijke maatschappelijke doelstellingen en effecten te bereiken. Daar steken we energie en middelen in.

Formuleer samen met de partners een meerjarig beleidskader waarin de te bereiken maatschappelijke doelen zijn verwoord. Stimuleer de partners om op basis daarvan hun plannen te maken en monitor vervolgens consequent deze doelstellingen. De vorming van een nieuw stelsel biedt op deze manier ook de kans om tot een nieuwe governance te komen.

3. Kies bij de verdere implementatie van het 'nieuwe stelsel' voor maximale wendbaarheid.

Vraaggericht werken, vanuit het besef dat professionals in het veld weten wat er nodig is om de vraag te beantwoorden vraagt om een hoge mate van flexibiliteit, wendbaarheid. Dat betekent loslaten vanuit de gemeente en veel handelingsvrijheid bij de uitvoerende partijen neerleggen maar waarbij de burger centraal blijft staan: 'Nothing about us, without us'. Gekozen wordt dan ook om het nieuwe stelsel zo wendbaar mogelijk in te richten.

4. Organiseer vanuit het principe 'klein binnen groot'.

De menselijke maat is het uitgangspunt. De ideale schaal binnen het nieuwe stelsel is de schaal van een huishouden / een gezin. Ga uit van wat burgers zelf kunnen (eigen kracht) en van de vraag die ze hebben (geen brede diagnose). Het vrij toegankelijke veld van voorzieningen is voor 80% van de burgers toereikend qua hulp en ondersteuning en wordt zoveel mogelijk op de schaal van de wijk of het dorp georganiseerd. Sociale wijkteams krijgen de ontwikkelopgave om aan te sluiten bij 'het normale leven', zoals de school, de huisarts en verenigingen.

De ambitie is om het schakelveld en het specialistische veld slechts voor de overige 20% van de ondersteuningsvragen in te zetten. Vanwege volume en specialisme geldt hier de schaal van de gemeente, de regio of landelijk. Tijdelijkheid en afschalen zijn hier de nieuwe uitgangspunten en daarmee ontwikkelopgaven. Just in time, just in place; daar waar gespecialiseerde zorg nodig is kan deze tijdig en gemakkelijk ingezet worden.

5. Stel vast dat iedereen recht heeft op een ongelijke behandeling.

Uniformiteit, standaardisering en gelijkheid hebben ons gebracht waar we nu zijn: een verzorgingsstaat die dreigt onbetaalbaar te worden. Een complex zorgstelsel dat is gebouwd op indicaties, ver doorgevoerde specialismen, en prikkels om steeds meer zorg te verlenen. In een nieuw stelsel, dat

uitgaat van de menselijke maat, is iedere burger uniek. Iedere burger heeft een unieke achtergrond bij zijn of haar vraag, een uniek netwerk in de (lokale) samenleving, een unieke balans tussen draagkracht en draaglast en unieke set aan middelen tot zijn of haar beschikking. Dat maakt dat iedereen recht heeft op maatwerk en daarmee dus op een ongelijke behandeling. Niet meer en minder dan ze nodig hebben, altijd met het idee om ze terug in hun eigen kracht te brengen.

6. Experimenteer, leer en ontwikkel!

Gemeenten, partners en burgers gaan aan de slag met een totaal nieuwe manier van werken. Een verandering van deze omvang bereik je niet met regels, maar door te experimenteren, te leren en te ontwikkelen. Aanbieders moeten voldoende ruimte krijgen om nieuwe manieren te vinden om doelen te halen. De gemeente moet leren om zich te beperken tot haar beleidsregisserende rol. En burgers moeten leren om weer uit te gaan van hun eigen kracht en hulpvragen in eerste instantie te stellen binnen hun sociale netwerk.

Om deze transformatie te laten slagen moet de gemeente investeren in het vermogen om heel snel van elkaars ervaringen te leren en goede praktijken uit te wisselen, o.a. door het uitvoeren van pilots. Dit betekent ook dat de gemeenteraad afstand zal moeten bewaren en problemen en incidenten in het systeem moet accepteren als leerervaringen.

Met experimenteren, leren en ontwikkelen gaan we direct aan de slag. Zo snel mogelijk na besluitvorming door de gemeenteraad zetten we drie pilots op in twee wijken en één dorp in Roosendaal. We zetten drie sociale wijkteams op die het veld van vrij-toegankelijke voorzieningen gaan uitvoeren. Deze sociale wijkteams sluiten aan bij bestaande initiatieven en zoeken aansluiting bij natuurlijke vindplaatsen (school, huisarts etc).

In de pilots willen we de volgende zaken onderzoeken en ervaren:

1. Hoe kunnen we de 'Eigen Kracht' van burgers versterken. Hiermee geven we tegelijkertijd invulling aan de toezegging van de wethouder om actief met het versterken van 'Eigen Kracht' aan de slag te gaan.
2. De mogelijkheid om gezamenlijk met partners doelstellingen te formuleren
3. De uitvoering over te laten aan de partners in integrale teams
4. Het werken met een integrale benadering bij multi-probleem gezinnen

Doel en evaluatie

Het belangrijkste doel van deze pilots is om te toetsen of de kaders die zijn vastgesteld, bij toepassing in de praktijk ook de gewenste effecten hebben. Gedurende de pilots zal de raad geïnformeerd worden over de ervaringen die hiermee zijn opgedaan. Verder zal de raad in 2014 betrokken worden bij het vertalen van de uitkomsten naar de inrichting van het lokale stelsel.

Financiële aspecten en consequenties

Dit raadsvoorstel heeft nog geen financiële consequenties. De pilots worden met co-financiering gefinancierd. De vanuit de gemeente benodigde middelen komen ten laste van de reeds beschikbare uitvoeringsbudgetten.

Communicatie

In het proces van opstellen van dit raadsvoorstel zijn externe partners en de raads werkgroep 3D geconsulteerd. Na vaststelling van dit voorstel worden betrokken partijen over het besluit geïnformeerd en zal gestart worden met het uitvoeren van de pilots in samenwerking met de betrokken partijen.

Bijlagen

1. Roosendaal stad van de menselijke maat

Een ontwerpbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Burgemeester en wethouders van Roosendaal,

De secretaris,
R.E.C. Kleijnen

De burgemeester,
mr. J.M.L. Niederer